

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لے کے ناں میں سوئے رب دا کراں کلام بیان
مہر محبت کرنے والا اُچا اُسدا ناں

رُوپِ سَرُوپِ

شاعر

عبدالغفور ملک

رُوپ سِروپ

عبدالغفور ملک

گندھارا ہندکو اکیڈمی، پشور

جملہ حقوق بحق گندھارا ہندکو اکیڈمی محفوظ اُن

رُوپ سَرُوپ	نام کتاب
عبدالغفور ملک	مصنف
شاعری	موضوع
محمد عتیق	کمپوزنگ
ثاقب حسین	سرورق
1998	سال اشاعت اول
2017ء	اشاعتِ دوئم
محمد ضیاء الدین،	اہتمام اشاعت
جنرل سیکریٹری، گندھارا ہندکو بورڈ	
F.149/17	جی ایچ اے اشاعت
300 روپے	قیمت
گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور	مطبع
جی ایچ اے لیزر پرنٹنگ، پشاور	پرنٹر
978-969-687-140-8	ISBN No.
گندھارا ہندکو اکیڈمی، 2 چنار روڈ،	ملٹریس دا پتہ
آبدہ، یونیورسٹی ٹاؤن پشاور	

گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور

2- چنار روڈ، آبدہ، یونیورسٹی ٹاؤن، پشاور

091-9218164, 9218165

www.gandharahindko.com

تَر تیب

نمبر شمار	عنوانات	صفحات
1	انتساب	5
2	محمد ضياء الدين	6
3	روپ سَرُوپ تَبَّاء	7
4	حمد	16
5	محمد رَسُول اللّٰه	24
6	چار بيتے	30
7	حرفياں	92
8	قطعات	110
9	باراں ماہ	123
10	باراں ماہ (فراقیہ)	125
11	غزل	129
12	گیت	132
13	پوٹھواری گیت	147

انتساب

انہاں معصوم صورتاں دے ناں

جنہاں دیاں یاداں

دل دے ویران جزیرے پچ

دور دور تک

آس تے امید دیاں

قندیلاں

روشن کر کے

روح تے دل

دی

تسکین داسامان

مہیا کیتا ہو یا اے

وعدے دا ایفا

عبدالغفور ملک ہندکو دے خوبصورت لہجے تے شاعر اُن جنہاں دی شاعری دی کتاب روپ سروپ چھپ کے قارئین سی داد وصول کر چکی اے۔ ایہہ کتاب چونکہ مارکیٹ ایچ دستیاب نی ائی تے اس کتاب دے طلبگار کتاب دی تلاش ایچ ریہندے اے۔ گندھارا ہندکو اکیڈمی نے اس ضرورت نوں محسوس کردے ہوئے ایہہ فیصلہ کیتا کہ اس کتاب دا دوسرا ایڈیشن شائع کیتا جاوے۔ ملک صیب دی شاعری ہندکو دا مٹھاس لے کے قارئین تکل پہنچدی اے۔ غفور ملک صیب دی شاعری دوسری کتاباں اُنہاں دے دوست حیدرزمان حیدر دے نال مشترکہ بی چھپیان۔ ملک صیب نال میری پہلی ملاقات حیدرزمان حیدر دے ذریعے اُنہاں دے کہار ایچ ہوئی تے اُنہاں دا شاہکار قرآن پاک دا منظوم ہندکو ترجمے داکم حیدرزمان حیدر دی سفارش تے میرے حوالے کیتا جیہڑا گندھارا ہندکو بورڈ نے شائع کر دتا وے جس نوں بڑی پذیرائی ملی۔ منظوم ترجمے دی اشاعت دے وخت ملک صیب دنیا ایچ تا موجود نی اے برے اُنہاں دا یقین گندھارا ہندکو بورڈ تے اتنا زیادہ ایا کہ اُنہاں نے میرے سی مسودے دی کوئی رسید بی حاصل نہ کیتی تے منوں کہیا کہ ”جا نکا میں دیکھنا پیاں تیرے متھے تے منوں اوہ روشنی نظر آندی پئی اے تے میں دیکھنا پیاں کہ میں دنیا ایچ تا نہ ہوساں پر میرا ایہہ کم تھی میرے نال چھاپ دیسو“۔ میں اللہ تعالیٰ دا شکر ادا کرنا واں کہ اتنا مشکل کم اللہ تعالیٰ دی مہربانی تے توفیق نال مکمل ہوئے تے منوں اس گل دا بی یقین اے کہ اُنہاں دی روح بے حد خوش ہوسی کہ اُنہاں دی 30 وریاں دی خواری چھپ کے محفوظ ہوگئی اے۔

محمد ضیاء الدین

جنرل سیکریٹری، گندھارا ہندکو بورڈ پاکستان، پشور

چیف ایگزیکٹو کمیٹی، گندھارا ہندکو اکیڈمی، پشور

رُوپ سرُوپ تَحِلّا

حیدر زمان حیدر

”رُوپ سرُوپ“ عبدالغفور ملک دے اس ہندکو کلام تے مشتمل اے۔ جہڑا ”سجرے پھل“ تے نین کٹورے دے بعد ترتیب دتا جا رہیا اے۔ ”سجرے پھل“ دی اشاعت توں بعد انہاں دیاں غزلاں دا مجموعہ ”نین کٹورے“ یوں تاو لا ای انشاء اللہ چھپ کے تستاں کول اپڑی موجودہ کتاب ”رُوپ سرُوپ“ پنج ملک صاحب دا جیہڑا کلام شامل کیتا گیا اے۔ اس پنج حمد، نعت، چار بیہ، حرنی، باراں ماہ، غزلاں قطعے تے گیت (ہندکو، پٹھواری) شامل نین، حمدیہ تے نعتیہ شعراں پنج ملک صاحب نے جس جذبے شوق تے مستی و سرشاری آں نبھایا اے۔ اوہ دل آں بہوں گدی اے۔ تے انہاں دی ڈونگی سوچ آں ظاہر کردی اے۔

حمدیہ:

لکھاں کروڑاں ارباں پدماں مخلوقات دا خالق
ظاہر اوپلے تے ہر جائی تے ہے دے زِد خدا دی
دنیا دے ایہہ منظر سارے منظر اسدی شانناں دے
کسی تے اس ز میں کھلیاری کتھے تھم اسماناں دے

نعتیہ:

چو آں کٹناں تے لشکاں مار دیاں نین دوئے میماں محمد دے نام دیاں
تہماں مچ گیاں سنڑ ہر پاسے سوہنٹریں نبی دے دین اسلام دیاں

☆

اوکھے ویلے کم ایہہ آسی قبراں دے پنج نال ایہہ جاسی
رہسی دوزخ دا نہ گُجھ غم لاّ اِلَہِ الا اللہ
لاّ اِلَہِ الا اللہ محمد رسول اللہ
رب دے ناں دے نال پڑھو محمد رسول اللہ

کفرتے شرک توں پچڑیں دی دعا کردیوں ہو یوں ملک صاحب ایہہ دسال دے نیں کہ چار چو فیری ہر
پاسے اللہ دا نور بکھرے دائے، اوہ وحدہ لا شریک اے شاہ رگ توں نیک اے تے علم غیب جانڈ داوے۔ اس
اگے اتساں سر نیواں کرڑاں اے۔

اوہ اکھیاں کولوں اوہلے پر شاہ رگ توں اوہ نیک اے
نینھ اس دا کوئی ثانی جے اوہ واحد لا شریک اے
اوہ غیب دے علم جانڈا دا جے اوہ بیچ دلاں بسنیک اے
سر سجدے دے بیچ رکھ کے قرب اس دا میں حضور ڈٹھا
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَا چَار چو فیری نور ڈٹھا

ایہہ اس کلمہ دی ای برکت اے ہی کہ جساں پڑھ کے سارے لوک نامی گرامی ہو گئے تے اس کلمے دی وجہ
نال گناہاں دے داغ تہوتے گئے، ایہہ کلمہ ای مومنناں دی کامیابی دی دلیل اے۔

عرش فرش دیاں سب مخلوقاں ہوئیاں آنڑ سلامی
دین نبی دا روزِ ابد تک رہسی سدوں مدامی
کلمہ دین نبی دا پڑھ کے ہو گئے سارے نامی
کے عربی کے ہندی رومی کے روسی کے شامی
داغ گناہاں دے اس کلمے آپے دتے تہو
چو آں کنٹھاں اُتے پچھی مئی مدنی دی خوشبو

سوہنٹریں دا نظارہ کردیو ہو یوں اوہ احساس دی طاقی کھول دے نیں۔ کیونکہ سنچڑ پیارا کدے وی نینھ
پہلدا۔ محبوب دے سراپے دا بیان سوہنٹریاں لفظاں بیچ کردے نیں جس تو حسن جمال اشکارے ماردا اے۔

اس دے ہوٹھ پھلاں دیاں کلیاں
اکھیاں دو مشالاں بلیاں
پہلیاں اُس سوہنٹریں دیاں گلیاں

پھر دا گلیاں دے بچِ خوار
عاشق اس دا اج بے چارا
کتیا سوہترے دانظارا

چم کے دو مصری دیاں ڈلیاں میں تے ہوگیآں دیوانہ
بٹڑ کے اس دا میں فقیر تے سٹیا دنیاں دا کارخانہ
پھیرے رات دیہاڑی اسدیاں گلیاں دے میں پانا
ہنڑتے دینداینھ دیدار بے ساراوس میں اپڑاں لاریہاں
تدبیر نینھ چلدی کوئی بے دل میں زلفاں بچِ پھسارہیاں

ہندکو زبان دے شعلہ نوا شاعر استاد خادی خان دے رنگ بچِ وی ملک صاحب چار پیتہ لکھیا وے۔ تے اساں
خوب نبھایا اے۔

پاکے پیار دیاں زنزیراں
کر کے پیار داما نہہ اسیر
رے اس دیاں بچِ اسیراں
میرے حال تے ہنڑتے ہس چناں
کم دیندیاں نینھ تدبیراں
ہنڑ ہوگیآں بے وس چناں

مار کے نال تقدیر دے ٹکراں
ابھجاروگ دے آں لایا
نالے روز روزے دیاں چکراں
پٹ سٹیاں ان دیاں ککراں
ہنڑتے کجھ نینھ ریہا چس رتا
بہوں ہوگیآں بے دس رتا

اوه دنيادي بے ثباتي فاني تے کوڑی دنيا جھڑی ہک سراں دی طرح وے جتھے مڑ کے دوبارہ نینھ آئزاں کجھ نیکی
دے کم کر کہن۔ تے رب سچے آں یاد کرنے دی گل کردے نیں

نینھ ہمیش دنیا تے رہنڑاں   ستکياں مل کے فرینھ بہنڑاں
جھڑا منسی رب دا کہنڑاں
آسرا ہک خدا تے کر کے   کرسی نیکی دارتہیاں
رب تاں دیسی ایمان

لٹکے مٹے نال تو ٹر نیں رہنیں تو مغرور یارا
نیکی دا کوئی کم نینھ کرنیں رب توں رہنیں دور یارا
بانگ ملی مسیتی دے بچ توں نشے بچ این چور یارا
دبّخ کے سوہنڑیاں گڑیاں اتھے مار دا این لکمور یارا

پیہ ہک خدا دے راہ بچ دینوں نکلے ساہ تیرا
نہ رہسی پھر پھور جوانی نہ ایہہ مال تے جاہ تیرا

معاشرے دیاں بریاں تے اوه بے لاگ تبصرہ کردے نیں۔ جتھے رشوت تے سفارش دا بازار گرم اے۔ جتھے
مقدمہ بازی چھوٹھ تے مکرو فریب اے۔ جتھے تھوکھاتے دغا بازی اے جتھے بے ایمانی، چوری تے ڈاکہ نیں۔
جتھے حق دار اپڑیں حق کولوں محروم اے جتھے پیسے آں ای سب کجھ سمجھ کھد ا گیا اے۔ جتھے ڈاڈے دی گل چلدی
اے۔

عجب دور اے۔ جتھے پیراں جاگیر داراں۔ وڈیریاں، چوہدریاں تے خاناناں دی لٹ ماراے جتھے غیر شرع
دیاں گلاں تے کسے آں کوئی احساس ای نینھ، جتھے جمہوریت دے نائیں اُتے لوکاں دا حق مارنے دا چھل
بٹرا یاد اہو وے۔ اتھے عام آدمی دی کے حالت ہوسی؟

ہر پاسے اتھے دولت دا کھڑکا ر رہندا
بسدا رسدا ایہہ گناہاں دا بزار رہندا
قتل چوری ڈاکے نال سروکار رہندا
لے ماڑے دا نہ کوئی مددگار رہندا
اتھے رشوت تے سفارش دا پیار رہندا
اس دنیا کولوں دل بہوں او ازار رہندا

اج کل بے نظیر دادورائے خلقت مجبورائے۔ مہنگائی دازورائے، بجٹ خوب باٹا آندے۔ لے ماڑے آں
آٹا خرید کہتاں وی اوکھی گل لگدی اے۔

ڈٹھی بک عجب بادشاہی
جے اوہ ڈاڈی بے نظیر اے
اتھے پیوں دیہاڑی ڈا کے
خلقت ہوئی اے بہوں مجبور

حاکماں دی کوئی بین بجاوے کوئی پڑھے سریانی
کچھ تے بک گئے دولت اُتے ہوئے کچھ زندانی
قدر اتھے جمہوریت دی بس اے اتنی یارو!
باراں کروڑ انساناں اتے بیٹھی چڑھ زانی

حرنی بیچ ملک صاحب نے خوب رنگ نکھاریاوے۔ جعلی پیراں دے کرتوت تے سدھے سادے لوکاں دی
عقیدت دا ذکر اس طراں کردیں نے، تے مزاراں اُتے کے کے ہوندے اس دی بک چہلک ایہہ دسال دے

نیں۔

ج۔ جاہل دی انہاں دی دینا دینچی اڑے آپ آں پیرا خواندے نیں
اوہ وی بنڑ کے مجاور قبراں اتے روزی رزق اوہ خوب کماندے نیں
نالے کڑیاں آں اوہ تہیاں پڑ دیندے نالے قبراں تے انہاں نچاندے نیں
ملک شرم دی چادر اج لیہہ گئی اے ظالم، رب توں ٹینھ شرماندے نیں

ج۔ حال نہ کچھ اتھے چُپ پہلی کے ہوندا اے اُتے مزاراں دے
بہانہ پا کے پیر مناڑے دامیلے ہوویندے اتھے یاراں دے
نالے دل دی تریہہ وی چُک ویندی نالے لہدے نیں مزے بہاراں دے
ملک سچی مچی اُتے قبراں دے دُکھ دُور ہوندن بیماریاں دے
باراں (۱۲) ماہ فراقیہ بچ حالت اس طراں بیان کردے نیں کہ ہر دُکھ اڑیں جانی اُتے سہنزاں دے
چتیر دانہ چیتا رہیا اس بے درد تے میں پہل گیا
ہر بک دُکھ خوشی نال سہیا اس دے دل بچ ترس نہ پیا
دوغز لاں وی شامل کیتیاں گئیاں نیں
چنگ چہلی تے زلفاں کھلیاں خوشیاں اکھیاں بچوں ڈہلیاں

ج۔ آج ملک دی یار کھڑا کے پیار ملدے ٹلیاں تلیاں
قطعے دے مضمون دی اڑاں اثر دسدے نیں، ملک لالچی تے لئیرے لوکاں دی حالت بیان کردے نیں
لمیاں آساں دل بچ اُن دے لے جہاں دے جئے
ملت دی بیڑی تے آکے بہہ گئے سارے جئے
اڑے ہتھوں ای اس بیڑی بچ اوہ مورییاں کر دے
رب بچاوے پتہ ٹینھ بیڑی اج دُبے کل دُبے

پلّسی، بابو، افسر، حاکم، تاجر، ڈاکو سارے
 پیسہ لہدے، عزت لہدے، لہدے کھر دا مال
 بنک، خزانے، ہٹیاں، کوٹھے کچھ وی نینھ محفوظ
 رہتا! ایہہ کوئی مُلک اے یا لٹ مار دا ٹیکسال
 گیت جدوں جذبے دی پہنھی بچوں نکل کے سامڑیں آندے نیں تے عجیب جیہی گل محسوس ہوندی اے۔
 جدوں آوے سماں بہاراں دا رنگ پھگّا لگے گلزاراں دا
 یاد آوے ملڑاں یاراں دا جیوں باناں تھیں بُلبل دیندے
 کیوں اتھرو نیں ڈہل دیندے
 کیوں سجڑا ی نینھ پہل پہل دیندے

جُل کے بچ کشمیر دے دینجو کھیڈ تھی تقدیر دے دینجو
 رنگ ایہہ رب تقدیر دے دینجو روندے گو ماتا دے دھر
 چچن، بوسینا، کشمیر
 ایہہ نین مومن دی جاگیر

کُجھ رخ کہن شرم جدائیاں دا کُجھ اپڑیاں بے پروا ہیاں دا
 کُجھ عشق دیاں کوتاں ہیاں دا کُجھ ہجر دا کہن کے پنس جُل
 آ! آج دو اکھیاں دس جُل

ہک حصے بچ پوٹھواری گیت شامل کیتے گئے نیں، جنہاں دی مٹھاس تھی محسوس کرسو۔ پہلے ہک پوٹھواری
 لوک گیت دا ایہہ حصہ دیکھو تے تاں ملک دے لکھے ہوئے گیتاں درتہیان کرو

کنزکاں پیلیڑیاں ماہی چڑھیا اشکار
کرسی ڈاہ دیاں ویہڑے دے وشکار

انہاں پیار بھری برساتاں وچ   انہاں چاننی چاننی راتاں وچ
دل کھسیاسی سوغاتاں وچ   ارمان آج دل نے چکے نہیں
اکھیاں نے اتھرو سکے نہیں

بہاراں نے دتے نے زخم بھارے   بھلا چواں تے ہن کس نے سہارے
ایہہ پیڑی ہن تے لگتی نہیں کنارے   دلاں نیں تار کوئی وی نہیں بن ناں
غماں نی ایہہ کہانی کون سُن ناں

ایہہ جشن منانے شادی نے   پھر ملنے نی آزادی نے
ایہہ رنگ میری شہزادی نے   جشناں تل قوم ٹھگانی نیں
سب کوڑے قول زانی نیں
ایہہ چکر نیں پردھانی نیں

محبت عشق نی پہلی جھڑی اے   محبت پیار نی پہلی لڑی اے
محبت درد دل لیکے کھڑی اے   محبت نے درود یوار سوہنے
محبت نے گل و گلزار سوہنے

غلے گلے نال خان بکاؤ   قوماں واسطے بن گئے ہاؤ
مصری، بن گئی اے ڈگ چھاؤ   گھٹ گئے دل نے سب ارمان
بک گئے سارے پھٹے خان
جیناں رہوے پاکستان

اخیرتے میں ایہہ گل آخساں کہ ملک صیب نے معاشرے دی ہر برائی ظاہر کر ڈی دی کوشش کیتی اے۔ تے ہر
صنف سخن بچ اپڑیں اصلاح مقصد آں سامڑیں رکھدیوں ہو یوں شاعری کیتی اے۔ جیہڑی قوم دی اصلاح
واسطے ضروری اے۔ جیہڑی معاشرے آں چھنچھوڑ کے رکھ دے۔ ماہہ امیداے۔
”روپ سروپ“ تجلا آخر اپڑاں رنگ دکھاسی
پچی گل ملک دی سنگیوسب دے دل آں بھاسی

~
حیدر زمان حیدر
سیکرٹری ہندکوادی جگہ
(ہزارہ ڈویژن) ایبٹ آباد